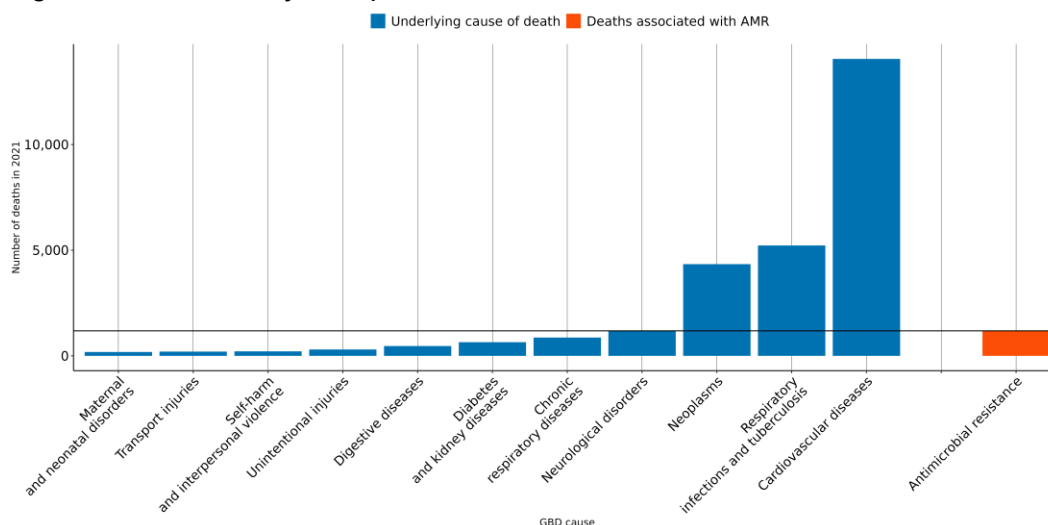

Barra e rezistencës antimikrobike (AMR) në Shqipëri

Përmbledhje ekzekutive

- Rezistenca antimikrobike (AMR) është një kërcënim i madh global për shëndetin, mbi **300 jetë** janë humbur çdo vit që nga viti 1990 në Shqipëri për shkak të AMR.
- Në vitin 2021, kishte rreth **278 vdekje UI (196-361)** që i atribuohen AMR dhe **1,180 vdekje UI (898-1,470)** të lidhura me AMR në këtë vend.
- Numri më i madh i vdekjeve të lidhura me AMR në vitin 2021 ndodhi në mesin e atyre të moshës **70+** në vend.
- Ndër kombinimet më vdekjeprurëse patogjen-ilaje në vitin 2021 ishin *Staphylococcus aureus* rezistent ndaj metilicilinës, *Pseudomonas aeruginosa* rezistent ndaj karbapenemeve dhe *Acinetobacter baumannii* rezistent ndaj karbapenemeve.

Figura 1 Numri i vdekjeve sipas shkakut themelor dhe ato të lidhura me AMR në 2021

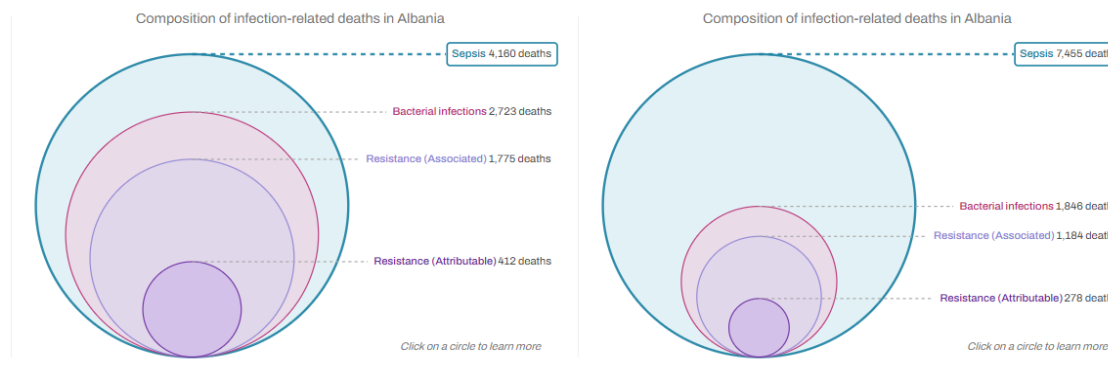
- Në vitin 2021, numri i vdekjeve të lidhura me AMR (shiriti portokalli në figurën 2) ishte i lartë në krahasim me shkaqet më të rëndësishme themelore të vdekjes (të përshkruara në blu) në vend. Vdekjet e lidhura me AMR ndodhin brenda shkaqeve të shumta të vdekjes nga Barra Globale e Sëmundjes (GBD) dhe AMR nuk është një shkak themelor i vdekjes në vetvete.
- Në takimin e [nivelit të lartë të Asamblesë së Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara 2024 për antimikrobikët Rezistencë](#), anëtarët e vendeve ranë dakord të synojnë një **reduktim prej 10%** krahasuar me bazën e vitit 2019 (**nga 4.95 në 4.45 milionë**) në numrin global të vdekjeve të lidhura me AMR deri në vitin 2030. Por [parashikimi ynë](#) tregon se në mungesë të veprimit të bashkërenduar, vdekjet e lidhura me AMR mund të arrijnë **në 5.5 milionë** (UI 4.8 - 6.2) nëse tendencat aktuale vazhdojnë. Për Shqipërinë, një ulje prej 10% do të thotë ulja e numrit të vdekjeve të lidhura me AMR në **1,130**, por aktualisht trendi për këtë vend mund të arrijë deri në **1,270** vdekje të lidhura me AMR në vitin 2030.

AMR në Shqipëri

Pikat kryesore

- Rezistenca antimikrobike (AMR) është një kërcënim i madh global për shëndetin, mbi një milion jetë janë humbur çdo vit që nga viti 1990.
- Globalisht, 4.71 (95% Intervali i Pasigurisë (UI) 4.2-5.2) milionë vdekje u shoqëruan me infeksione bakteriale rezistente ndaj ilaçeve në 2021.
- Dhe 1.14 (UI 1 - 1.3) milionë vdekje i atribuoheshin infeksionit bakterial rezistent ndaj ilaçeve në të njëjtin vit.
- 39 (UI 33 - 46) milionë vdekje që i atribuohen drejtpërdrejt AMR bakteriale parashikohen të ndodhin midis 2025-2050 nëse nuk ndërmerren veprime të bashkërenduara. Kjo është e barabartë me tre vdekje çdo minutë.

Figura 2 Krahësimi i 30 viteve të vdekjeve të lidhura me infeksionin, dhe ato të lidhura dhe që i atribuohen AMR në Shqipëri midis 1990 dhe 2019.

- Për të parë këto dhe më shumë vizualizime në mënyrë interaktive vizitoni [Matjen e shkaqeve infektive dhe rezultateve të rezistencës për vlerësimin e barrës \(MICROBE\)](#)
- Në **Shqipëri** në vitin 2021, kishte rreth 278 vdekje nga **UI (196-361)** që i atribuohen AMR dhe **1,180 vdekje UI (898-1,470)** të lidhura me AMR. Këtu "*vdekjet e atribuueshme*" konsiderohen të jenë ato që do të ishin parandaluar nëse bakteret rezistente ndaj ilaçeve që shkaktojnë infeksionet nuk do të ishin rezistente ndaj ilaçeve. "*Vdekjet e lidhura*" konsiderohen të jenë ato që nuk do të kishin ndodhur nëse infeksionet do të ishin parandaluar plotësisht.
- Në 204 vende, **Shqipëria ka shkallën e 39-të më të ulët** të vdekshmërisë së standardizuar sipas moshës të lidhur me AMR në vitin 2021.
- *Tabela 1* tregon bakteret që shkaktuan më shumë vdekje në 2021 (↑ tregon një rritje të normës vjetore të vlerësuar midis 1990-2021, ↓ tregon një trend vjetor në rënie), dhe *tabela 2* tregon kombinimet patogjen-ilaje që shkaktuan shumicën e vdekjeve në 2021.

Tabela 1. Bakteret që shkaktojnë shumicën e vdekjeve në vitin 2021 (Numri i vdekjeve në kllapa)

Burden rank	Overall susceptible and resistant			Associated			Attributable		
	Staphylococcus aureus 464 UI (384-544)	↑		Staphylococcus aureus 271 UI (193-348)	↑		Staphylococcus aureus 56 UI (29-83)	↑	
	Escherichia coli 245 UI (203-287)	↑		Escherichia coli 202 UI (146-258)	↑		Escherichia coli 47 UI (30-64)	↑	
	Streptococcus pneumoniae 212 UI (175-249)	↓		Klebsiella pneumoniae 140 UI (114-167)	↓		Klebsiella pneumoniae 37 UI (29-44)	↓	
	Pseudomonas aeruginosa 208 UI (172-244)	↓		Pseudomonas aeruginosa 134 UI (103-164)	↓		Pseudomonas aeruginosa 35 UI (25-44)	↓	
	Klebsiella pneumoniae 175 UI (145-205)	↓		Streptococcus pneumoniae 124 UI (83-165)	↓		Acinetobacter baumannii 33 UI (28-38)	↓	
	Acinetobacter baumannii 82 UI (68-96)	↓		Acinetobacter baumannii 82 UI (68-96)	↓		Streptococcus pneumoniae 23 UI (14-33)	↓	
	Group A Streptococcus 60 UI (46-73)	↓		Enterobacter spp. 42 UI (34-49)	↓		Enterobacter spp. 13 UI (10-16)	↓	
	Enterococcus faecalis 57 UI (47-68)	↑		Enterococcus faecalis 41 UI (33-48)	↑		Enterococcus faecalis 8 UI (4-11)	↑	
	Enterobacter spp. 52 UI (43-60)	↓		Enterococcus faecium 37 UI (30-44)	↑		Enterococcus faecium 7 UI (5-9)	↑	
	Enterococcus faecium 46 UI (38-54)	↑		Proteus spp. 30 UI (21-38)	↑		Serratia spp. 6 UI (5-8)	↓	

Annualized rate of change (1990-2021):
 <-3% (dark blue), -1.5% to 0% (light blue), 1.5% to 3% (red), >5.0% (dark red)
 -3% to -1.5% (medium blue), 0% to 1.5% (pink), 3% to 5% (dark red)

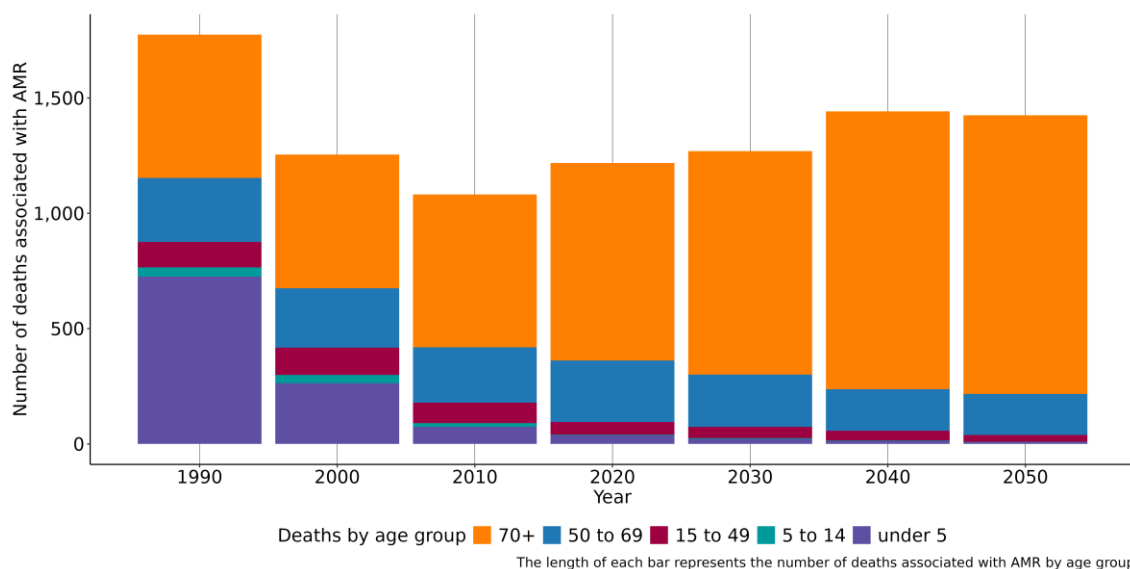
Tabela 2. Kombinimet që shkaktojnë shumicën e vdekjeve në vitin 2021 (Numri i vdekjeve në kllapa)

Burden Rank	Associated			Attributable		
	Staphylococcus aureus Macrolides	229 UI (176-281)	↑	Staphylococcus aureus Methicillin	34 UI (12-56)	↑
	Escherichia coli Aminopenicillin	177 UI (91-264)	↑	Acinetobacter baumannii Carbapenems	16 UI (13-20)	↓
	Staphylococcus aureus Methicillin	142 UI (40-244)	↑	Pseudomonas aeruginosa Carbapenems	13 UI (8-19)	↑
	Escherichia coli Fluoroquinolones	130 UI (64-196)	↑	Escherichia coli Carbapenems	12 UI (2-23)	↓
	Klebsiella pneumoniae Beta-Lactam/Lactamase Inhib.	122 UI (93-151)	↓	Staphylococcus aureus Macrolides	10 UI (7-14)	↑
	Escherichia coli TMP-SMX	122 UI (86-157)	↑	Escherichia coli 3GC	10 UI (7-14)	↑
	Klebsiella pneumoniae Fluoroquinolones	113 UI (88-139)	↓	Klebsiella pneumoniae Fluoroquinolones	9 UI (7-12)	↓
	Escherichia coli 3GC	113 UI (69-157)	↑	Escherichia coli Fluoroquinolones	9 UI (4-14)	↑
	Klebsiella pneumoniae Aminoglycosides	105 UI (82-127)	↓	Streptococcus pneumoniae Carbapenems	9 UI (4-13)	↓
	Escherichia coli Beta-Lactam/Lactamase Inhib.	94 UI (72-116)	↑	Pseudomonas aeruginosa Fluoroquinolones	9 UI (6-12)	↓

Annualized rate of change (1990-2021):
 <-3% (dark blue), -1.5% to 0% (light blue), 1.5% to 3% (red), >5.0% (dark red)
 -3% to -1.5% (medium blue), 0% to 1.5% (pink), 3% to 5% (dark red)

- Pavarësisht nga rezistenca antimikrobike, sindromat infektive që përbënin më shumë vdekje në vitin 2021 ishin si më poshtë (vlerësohet mijëra vdekje në kllapa), infeksionet e qarkullimit të gjakut (1,050 UI (875-1,230)), infeksioni i frymëmarrjes së poshtme (exkl. COVID) (1,040 UI (833-1,240)), infeksionet peritoneale dhe intra-abdominale (183 UI (148-218)), infeksionet e traktit urinar dhe pielonefriti (131 UI (98-164)) dhe infeksionet e lëkurës dhe sistemit nënlëkuror (103 UI (72-135)).

Figura 3. Numri i vdekjeve të lidhura me AMR sipas grupmoshës midis projeksionit 1990-2020 dhe 2050

- Në Shqipëri, njerëzit nën 5 vjeç përjetuan numrin më të madh të vdekjeve të lidhura me AMR në vitin 1990, por kjo ndryshoi deri në vitin 2021 pasi numri më i madh i vdekjeve ndodhi në mesin e 70+. Kjo tregon se parandalimi i infeksioneve tek nën 5 vjeç ka kontribuar në uljen e numrit të vdekjeve të lidhura me AMR. Në vitin 2021, numri i vdekjeve të lidhura me AMR midis 70+ ishte 838 UI (633-1,040), ndërsa shkalla e vdekshmërisë për 100,000 ishte 309 UI (233-385).

Burimet e të dhënave për Shqipërinë

Në total, 520 milionë të dhëna individuale ose izolime që mbulojnë 19,513 vite të vendndodhjes së studimit u përdorën si të dhëna hyrëse në procesin tonë të vlerësimit. Nëngrupi i të dhënave hyrëse për këtë vend është treguar më poshtë.

Tabela 3. Hyrjet e të dhënave për Shqipërinë sipas llojit të burimit

Lloji i burimit	Vitet	Madhësia e mostrës	Njësitë e madhësisë së mostrës
Përdorimi i antibiotikëve	1990-2021	386	Pikat e të dhënave të vitit të studimit

Më shumë informacion

Rreth GRAM:

Qëllimi i projektit të Kërkimit Global mbi Rezistencën Antimikrobike (GRAM) është të **gjenerojnë vlerësime të sakta dhe në kohë të madhësisë dhe tendencave në barrën e rezistencës antimikrobike (AMR)** në të gjithë botën, të cilat mund të përdoren për të informuar udhëzimet dhe agjendat e trajtimit për vendimmarrje dhe kërkime, për të zbuluar problemet në zhvillim dhe për të monitoruar tendencat për të informuar strategjitë globale, si dhe për të lehtësuar vlerësimin e ndërhyrjeve me kalimin e kohës.

GRAM është projekti kryesor i Partneritetit Strategjik të Universitetit të Oksfordit-IHME. GRAM u lançua me mbështetjen e Fondit Fleming të Departamentit të Shëndetit dhe Kujdesit Social të Mbretërisë së Bashkuar dhe Wellcome Trust.

Të gjitha burimet:

Për të gjitha burimet mbi analizën e AMR në IHME, vizitoni <https://www.healthdata.org/antimicrobial-resistance>.

Për të parë këto dhe më shumë vizualizime në mënyrë interaktive, vizitoni [Matjen e shkaqeve infektive dhe rezultateve të rezistencës për vlerësimin e barrës \(MICROBE\)](#).

Burimet e të dhënave:

Për të shkarkuar listën e burimeve të futjes së të dhënave sipas vendit dhe rezultatet e AMR sipas rajonit, vizitoni [Shkëmbimi Global i të Dhënave Shëndetësore \(GHDx\)](#).

Na kontaktoni:

- Për pyetje në lidhje me analizën dhe pyetjet nga zyrtarët qeveritarë, departamentet shëndetësore ose institucionet kërkimore: engage@healthdata.org
- Për pyetje të lidhura me mediat: media@healthdata.org
- **Bluesky:** @ihmeuw.bsky.social
- **Twitter:** @IHME_UW
- **Facebook:** <https://www.facebook.com/IHMEUW>
- **LinkedIn:** <https://www.linkedin.com/company/institute-for-health-metrics-and-vlerësimi>